

Czyje są ulice w Zbąszyniu?

Toponomastyka miejska a (re)konstruowanie dziedzictwa kulturowego

Anna Weronika Brzezińska

Instytut Antropologii i Etnologii

Wydział Antropologii i Kulturoznawstwa

Małgorzata Fabiszak

Wydział Anglistyki

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Nr 2016/23/G/HS2/OO827

Deutsche
Forschungsgemeinschaft

ZAŁOŻENIA

- Nadawanie ulicom, placom, skwerom i alejom nazwisk ważnych postaci i wydarzeń to jedna z **form upamiętnienia**.
- Na praktyki nazewnicze wpływ mają:
 - czynniki **społeczne** (działalność grup dążących do upamiętnienia jakiegoś wydarzenia/osoby)
 - czynniki **ideologiczne** (ustawa dekomunizacyjna)

<http://mill.wa.amu.edu.pl/>

Program: Beethoven 2

Nr projektu: 2016/23/G/HS2/00827

Okres realizacji projektu: 2018-2021

DFG Deutsche
Forschungsgemeinschaft

NARODOWE CENTRUM NAUKI

OBSZAR BADAŃ

Zbąszyń, pow. nowotomyski, woj. wielkopolskie

- Tradycje rzemieślnicze
- Od 1870 r. ważny węzeł kolejowy (Poznań – Berlin)
- Miasto graniczne w okresie II RP
- Granica województw od 1999 r.

Mieszkańcy: 7 242

Ulice: 105

BADANIA

ŹRÓDŁA

ZASTANE:

- Prasa lokalna
- Uchwały Rady Miasta
- Mapy

WYWOŁANE:

- Indywidualne wywiady z ekspertami
- Wywiady fokusowe:
 - Aktywiści
 - Edukatorzy
 - Nauczyciele

METODY

Językoznawcze
(językoznawstwo)

Etnograficzne
(etnologia)

Kartograficzne
(geografia społeczna)

PYTANIA BADAWCZE

WIELOKULTUROWOŚĆ
pamięć o przeszłych
wydarzeniach

**KONSTRUOWANIE
DZIEDZICTWA**
strategie promocyjne i
edukacyjne

Fot. A. W. Brzeziński

Jakie są lokalne praktyki nazewnicze?

POWSTANIE WIELKOPOLSKIE

- **NAZWY ULIC:** **17 stycznia**, Powstańców Wielkopolskich, K. Zenktelera, J. Dowbora-Muśnickiego, St. Taczaka, **W. Janka**, M. Milewskiego, E. Krausego, J. Kudlińskiego

DZIEDZICTWO PRUSKIE

- NAZWY ULIC: **Olędry Rejewskie** → Holenderska (2012)

POLENAKTION

- NAZWY ULIC: Żydowska ???

REGION KOZŁA

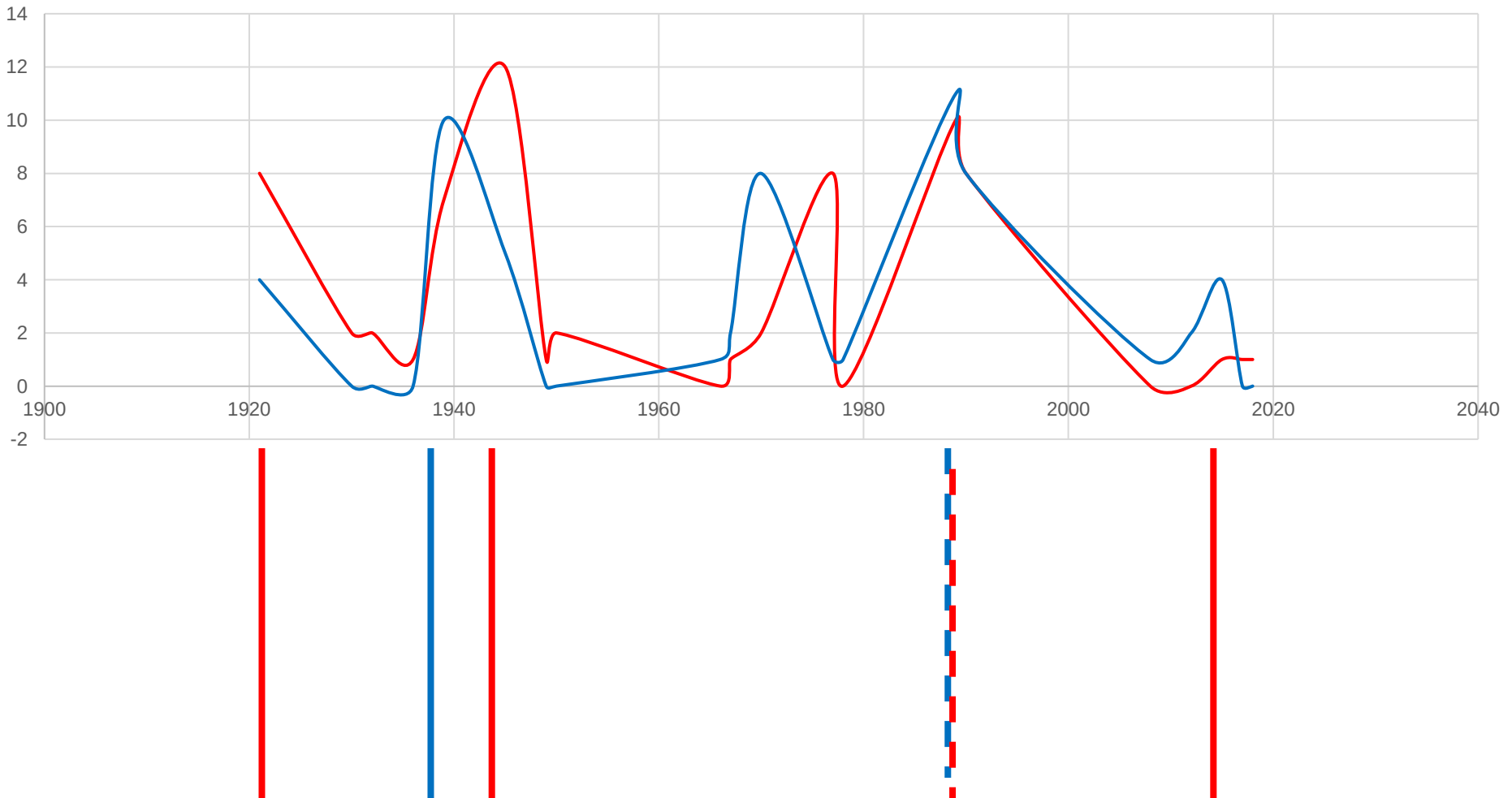
- **NAZWY ULIC:** A. Janiszewskiego, Cz. Prządki, A. Woźnej, T. Śliwy

ANALIZA ILOŚCIOWA

Zbąszyń 1921-2018

WNIOSKI

4 OKRESY INTENSYWNYCH ZMIAN:

- 1921 –zmiany **ideologiczne** (Blücherstrasse > Stefana Batorego)
- 1939 – zmiany **nieideologiczne** (Chłodna > Poststrasse)
- 1945 – zmiany **ideologiczne** (Blücherstrasse > Stefana Batorego)
- Pocz. I. 70. XX w. – zmiany **nieideologiczne** (ulice Akacjowa, Topolowa, Spacerowa)
- 1977 – zmiany **ideologiczne** / pisarze narodowi (E. Orzeszkowa, M. Dąbrowska, W. Wasilewska)
- W 1989 zmiany są na podobnym poziomie **ideolo-/nieideolo-**, dopiero w 2015 przeważają **nieideologiczne** (Gimnastyczna, Leśna, Piłkarska)

WNIOSKI

WIELOKULTUROWOŚĆ

KONSTRUOWANIE DZIEDZICTWA

pamięć o przeszłych wydarzeniach:

- Walki powstańcze w 1919 r. oraz starania, by Zbąszyń „powrócił do Macierzy”
- Dziedzictwo pruskie
- Polenaktion z października 1938 r., ok. 6 tys. Żydów nieposiadających obywatelstwa niemieckiego zostało wypędzonych z terenu Niemiec i znalazło się na stacji kolejowej w Zbąszyniu

strategie promocyjne i edukacyjne

Inicjatywy Urzędu Miasta (UM), instytucji kultury (IK), stowarzyszeń (NGO):

- Powstanie Wielkopolskie (UM, NGO)
- Dziedzictwo pruskie / granica (UM, NGO)
- Polenaktion (IK, NGO)
- Region Kozła (IK, UM, NGO)

